

7/5298

7/5391

7/5487

T.C.
BAŞBAKAN YARDIMCILIĞI

Sayı : 71366025-610-320
Konu : Soru Önergesi

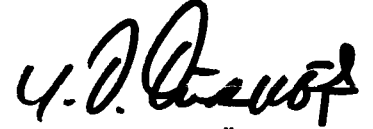
07/06/2016

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

- İlgi :a)Başbakanlık Kanunlar ve Kararlar Genel Müdürlüğünün 26/05/2016 tarihli ve 31853594-610-2-1256-2338 sayılı yazıları.
b)Başbakanlık Kanunlar ve Kararlar Genel Müdürlüğünün 26/05/2016 tarihli ve 31853594-610-2-1272-2337 sayılı yazıları.
c)Başbakanlık Kanunlar ve Kararlar Genel Müdürlüğünün 03/06/2016 tarihli ve 31853594-610-2-1283-2397 sayılı yazıları.

İlgi yazı ekleriyle Sayın Başbakanımıza tevcih edilen 7/5391, 7/5298 ve 7/5487 esas numaralı yazılı soru önergelerine ilişkin hazırlanan cevabi yazı ekte sunulmaktadır.

Bilgilerine arz ederim.

Yıldırım Tuğrul TÜRKEŞ
Başbakan Yardımcısı

EK:

Cevabi Yazı (4 Sayfa)

DAĞITIM :

Gereği :

TBMM Başkanlığına

Bilgi :

Başbakanlığa

Önerge Tarihi: 06.05.2016 - 10.05.2016

İstanbul Milletvekili Sayın Mustafa Sezgin TANRIKULU'nun yazılı olarak cevaplandırılmasını istediği 7/5391 – 7/5487 esas numaralı soru önergelerinin;

SORULAR

1. Türk Dil Kurumu tarafından tanımı yapılan kelimelerde kadınları aşağılayıcı ifadeler kullanılmasının gerekçesi nedir?
2. Türk Dil Kurumunun tanımlamış olduğu “kirli” ve “müsait” kelimelerini kim veya kimler tanımlamıştır?
3. Türk Dil Kurumu sözlük hazırlarken hangi kıstaslara göre hareket etmektedir. Sunulmaya hazır hâle getirilen içerik denetimden geçmekte midir? Denetimden geçmekte ise bu denetim kim veya kimler tarafından yapılmaktadır?
4. Türk Dil Kurumu tarafından hazırlanan sözlükte nefret söylemli ya da toplumun belirli bir kesimini küçük düşürücü, aşağılayıcı ifadelerin yer almaması için gerekli çaba ve özen gösterilmekte midir?
5. 2016 yılı itibarıyla Türk Dil Kurumu bünyesinde çalışan kişi sayısı kaçtır? Bu kişiler hangi alanlarda görev yapmaktadır? Bu kişiler istihdam edilirken hangi kriterlere göre hareket edilmektedir?

CEVAPLAR

Bakanlığım sorumluluğundaki Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu bünyesindeki Türk Dil Kurumundan aldığım bilgiye göre;

1. Sözlükler bir dilin bütün veya belli bir dönemdeki kelimelerini; yazılışları, türleri, söylenişleri, temel ve yan anlamları, kullanılış özellikleri bakımından kayıt altına alan, açıklayan başvuru kaynaklarıdır. Kelimelerin türleri, yazılışları, söylenişleri, kullanılış biçimleri sözlüklerde belirli bir düzen içerisinde sıralanır. Bu düzeni sağlayan, sözlük hazırlama ve yazma ilkeleridir. Kurumumuzca 1945 yılından bu yana yayımlanmış olan *Türkçe Sözlükler* de sözlük hazırlama ve yazma ilke ve kurallarına göre hazırlanmıştır. Maddelerin anlamlandırılmasında genellikle sözün en yaygın anlamına öncelik verilmiş, sonra halk ağzında kullanılan anlam (*halk.*), mecazi anlam (*mec.*) daha sonra argo, alay, hakaret vb. anlamları yer almıştır. Ardından o sözün deyimleşmiş ve kalıplaşmış biçimleri anlamlarıyla, varsa örnekleriyle sıralanmıştır.

Kurumumuzca 2011 yılında yayımlanmış olan *Türkçe Sözlük*'te de herhangi bir kelimenin ilk olarak asıl anlamı daha sonra varsa mecazi anlamı ve argo olarak kullanılış şekilleri anlamın yanına *argo*, *kaba* kelimeleri ile *mec.* (mecaz) ve *tkz.* (teklifsiz konuşma) kısaltmaları eklenerek verilmiştir. Bir kelime tarihî süreç içerisinde halkın dilinde asıl anlamının yanında yeni anlamlar kazanabilir, hatta asıl anlamıyla hiç ilgisi olmayan bir şekilde kullanılabilir. Bu tür kullanımları sözlüğe almamak bilim anlayışıyla bağdaşmaz. Türk Dil Kurumunun 1945 yılından bu yana oluşan sözlükçülük geleneğine göre konuşma dilinde ve yazı dilinde geçen bütün kelimeler, anlam ayrımı yapılmaksızın, *Türkçe Sözlük*'te yer almaktadır.

Türkçe Sözlük'te “kadınları aşağılayıcı” olarak nitelendirilen ifadeler aslında halkın dilinde var olan, kullanılan anlamlardır. Bu tür ifadeler genel olarak incelendiğinde bu tanımların büyük bir kısmının Kurumumuzca 1945'te yayımlanmış olan *Türkçe Sözlük*'te de yer aldığı görülmektedir.

2. Son günlerde kamuoyunda sıkça tartışılan "kirli" kelimesi, ilk olarak Kurumumuzca 1945 yılında yayımlanmış *Türkçe Sözlük*'te "aybaşı hâlinde" anlamıyla yer almaktadır. 1945 yılından 2011 yılına kadar yayımlanmış olan sözlüklerimizde "kirli" kelimesinin "2. Aybaşı durumunda bulunan (kadın)" anlamının yer alması halk ağzındaki yaygın kullanımı sebebiyledir.

"Müsait" kelimesinin "2. *tkz.* Flört etmeye hazır olan, kolayca flört edebilen (kadın)." anlamı ise ilk defa 1918'de tespit edilmiştir. *Teklz.* Flörte temayülü olan: *Ne müsait kız. Bana tuhaf tuhaf gülüyor. Eliyle manâsını anlamadığım işaretler yapıyor.* Ömer Seyfeddin. "Nakarat", *Yeni Mecmua*, C. 3, S. 63, 3 Teşrinievvel 1918, s. 218. Kelimenin bu anlamı *Meydan Larousse Ansiklopedisi*'nde (1972, 1981, C. 9, s. 155, sol sütun) yukarıdaki şekilde yer almıştır. Söz konusu anlam, ilk kez 1983'te *Türkçe Sözlük*'e girmiştir.

Türkçe Sözlük'te yer alan ve tanımlarında cinsiyet ayrımcılığı yapıldığı iddia edilen kelimeler *mecaz*, *argo* ve *kaba* kelimeleri kullanılarak anlamlandırılmış ve bu kelimelerin özendirici olma özelliği bu şekilde ortadan kaldırılmıştır.

3. Türk Dil Kurumu kelimeleri tanımlarken halkımızın, bilim ve sanat dünyasının ve edebî şahsiyetlerin kullandıkları kelimelere verdikleri anlamları daima dikkate almış, masa başı anlamlandırma yoluna gitmemiştir. Başka bir deyişle Türk dili konusunda en yetkili kuruluş olan Türk Dil Kurumu halkın dilinde var olmayan anlamları *Türkçe Sözlük*'e almamıştır.

2016 yılında yayımlanması planlanan *Türkçe Sözlük* metni, Kurumumuz bünyesinde oluşturulan Sözlük Bilimi ve Uygulama Kolu üyeleri ve uzmanları tarafından okunmakta, haftalık periyodik olarak yapılan toplantılarda düzeltilmesi gereken yanlışlar ve *Sözlük*'e eklenmesi gereken kelimeler görüşülmektedir. Sözlük Bilim ve Uygulama Kolu Üyeleri, Bilim Kurulu Üyelerinden seçilen akademik kadrodur.

4. Nefret söylemli ve toplumun belli bir kesimini küçük düşürücü, aşağılayıcı olduğu iddia edilen birtakım kelimelerin anlamlarına genel itibarıyla bakıldığında aslında bu kelimelerin halkın dilinde var olduğu, kullanıldığı bu yüzden sadece Türk Dil Kurumunca yayımlanmış olan *Türkçe Sözlük*'te değil özel yayınevlerince yayımlanmış olan Türkçe sözlüklerde de yer aldığı görülmektedir.

"Aşağılayıcı, küçük düşürücü" olarak iddia edilen tanımların büyük bir kısmına Türk Dil Kurumunca 1945 yılında yayımlanmış olan *Türkçe Sözlük*'te yer verilmiştir. Bu anlamların sanki *Sözlük*'e yeni alınmış gibi gösterilerek sözlükçülük ilke ve kuralları konusunda bilgisi olmayan bazı kişilerce çok önemli bir kültür ve bilim kurumu olan Türk Dil Kurumunun görevleri ve sorumluluğu dışındaki alanlarla ilişkilendirilerek yıpratılmaya çalışıldığı göz ardı edilmemelidir.

5. Kurumumuzda toplam 64 personel çalışmaktadır. Kurum Başkanı ve Başkan Yardımcısı YÖK Kanunu'nun 38. maddesine göre Kurumda görevlendirilmişlerdir. Kurumda 4 Müdürlük bulunmaktadır. Bilimsel çalışmalarda 16 Uzman, 11 Uzman Yardımcısı görev yapmaktadır. Uzman ve Uzman Yardımcılarının büyük bir kısmı fakültelerin Türk Dili ve Edebiyatı bölümlerinden mezun olup mesleğe özel yarışma sınavına tabi tutularak alınmışlardır. Öbür çalışanlar ise idari personeldir.

Kurumumuzca 2011 yılında yayımlanmış olan *Türkçe Sözlük*'te de herhangi bir kelimenin ilk olarak asıl anlamı daha sonra varsa mecazi anlamı ve argo olarak kullanılış şekilleri anlamın yanına *argo*, *kaba* kelimeleri ile *mec.* (mecaz) ve *tkz.* (teklifsiz konuşma) kısaltmaları eklenerek verilmiştir. Bir kelime tarihî süreç içerisinde halkın dilinde asıl anlamının yanında yeni anlamlar kazanabilir, hatta asıl anlamıyla hiç ilgisi olmayan bir şekilde kullanılabilir. Bu tür kullanımları sözlüğe almamak bilim anlayışıyla bağdaşmaz. Türk Dil Kurumunun 1945 yılından bu yana oluşan sözlükçülük geleneğine göre konuşma dilinde ve yazı dilinde geçen bütün kelimeler, anlam ayrımı yapılmaksızın, *Türkçe Sözlük*'te yer almaktadır.

Son günlerde kamuoyunda sıkça tartışılan "kirli" kelimesi, ilk olarak Kurumumuzca 1945 yılında yayımlanmış *Türkçe Sözlük*'te "aybaşı hâlinde" anlamıyla yer almaktadır. 1945 yılından 2011 yılına kadar yayımlanmış olan sözlüklerimizde "kirli" kelimesinin "2. Aybaşı durumunda bulunan (kadın)" anlamının yer alması halk ağzındaki yaygın kullanımı sebebiyledir.

Türkçe Sözlük'te "cinsiyetçi" olarak nitelendirilen ifadeler aslında halkın dilinde var olan, kullanılan anlamlardır. Bu tür ifadeler genel olarak incelendiğinde bu tanımların büyük bir kısmının Kurumumuzca 1945'te yayımlanmış olan *Türkçe Sözlük*'te de yer aldığı görülmektedir.

3. 2016 yılında yayımlanması planlanan *Türkçe Sözlük*'ün metni, Kurumumuz bünyesinde oluşturulan Sözlük Bilimi ve Uygulama Kolu üyeleri ve uzmanları tarafından okunmakta, haftalık periyodik olarak yapılan toplantılarda düzeltilmesi gereken yanlışlar ve *Sözlük*'e eklenmesi gereken kelimeler görülmektedir. Sözlük Bilim ve Uygulama Kolu Üyeleri, Bilim Kurulu Üyelerinden seçilen akademik kadrodur.

Türkçe Sözlük'te yer alan ve tanımlarında cinsiyet ayrımcılığı yapıldığı belirtilen kelimeler *mecaz*, *argo* ve *kaba* kelimeleri kullanılarak anlamlandırılmış ve bu kelimelerin özendirici olma özelliği bu şekilde ortadan kaldırılmıştır.

4. Yukarıda 2. maddede de açıklandığı gibi Türk Dil Kurumunun 1945 yılından bu yana oluşan sözlükçülük geleneğine göre konuşma dilinde ve yazı dilinde geçen bütün kelimeler, anlam ayrımı yapılmaksızın, *Türkçe Sözlük*'te yer almaktadır. Dolayısıyla halk arasında yaygın olarak kullanılan "kirli" kelimesinin söz konusu anlamının *Türkçe Sözlük*'ten çıkarılması sözlükçülük ilkelerine uygun düşmemektedir.

5. Günümüzde "cinsiyetçi" olduğu iddia edilen birtakım kelimelerin anlamlarına genel itibarıyla bakıldığında aslında bu anlamların halkın dilinde var olduğu, kullanıldığı bu yüzden sadece Türk Dil Kurumunca yayımlanmış olan *Türkçe Sözlük*'te değil özel yayınevlerince yayımlanmış olan Türkçe sözlüklerde de yer aldığı görülmektedir.

Dilin canlı yapısı gereğince sözlüklerde yer alan kelimelerin anlamlarında zaman içinde iyileşme, kötüleşme, genişleme ve daralma yaşanabilmektedir. Bundan ötürü sözlükler, belli aralıklarda sahanın uzmanları tarafından güncellenmektedir. Ancak, söz konusu kelimenin tanımına ilişkin olarak halk (hlk.) kısaltması eklenmesi dışında herhangi bir güncelleme yapılmasına gerek duyulmamıştır.

6. Sözlük çalışmalarında görev alan akademisyenler ve ilgili uzmanlar, sözlükçülük ilkeleri konusunda bilgili, çalışma alanına ilişkin etik kuralları bakımından da hassas olduklarından ötürü söz konusu kişilere "cinsiyet eşitliği eğitimi" verilmemiş; gelecekte verilmesine yönelik planlamaya gerek duyulmamıştır.